Don't worry – something very dramatic will happen very soon.

Om NATURA OBSCURA

”Hellooo, Copenhagen!” Lyder det fra en gigantisk skærm. Et smilende ansigt med Saharas ørkenlandskab i baggrunden. Han vinker. Vinker igen. ”Hellooo!”

Det er Hamza fra Marokko. Han vinker til de forbipasserende. Til os, der er standset op.

Ihærdigt vinker han, for han har noget på hjerte. Bag de vinkende hænder ligger et ønske om at blive hørt. Om at dele erfaringer fra et liv, hvor klimaforandringerne ikke er noget, man læser om, diskuterer eller frygter vil komme. De er her allerede og han kan mærke dem i hverdagen.

Hamza er en af syv deltagere i det interaktive værk NATURA OBSCURA, der over syv dage indtager syv forskellige steder i København. Et nyt sted hver dag. Denne dag er der premiere på Nørreport Station.

De syv deltagere repræsenterer hver sin af klodens syv klimazoner og lever alle tæt forbundet med naturen. Udstyret med webkameraer transmitterer de live i 12 timer dagligt fra deres respektive steder i verden. Fra en bil i København styres transmissionen. Der klippes mellem mennesker og landskaber, mellem forskellige virkeligheder, som udspiller sig samtidig, men under vidt forskellige vilkår.

Hamza vinker igen. Vi, der er mødt op til premieren, står i en lille flok foran skærmen og vinker tilbage. Mon han overhovedet kan se os?

Det kan han. Et kamera foran skærmen sender billeder den anden vej. Hen over skærmen står der: Come closer to the camera if you would like to talk.

En fra publikum træder frem og stiller et spørgsmål. Jeg kan ikke høre, hvad der bliver spurgt om. Men Hamza fortæller at han er bonde i Zaouia el Hna i Marokko. Her har tørke og mangel på nedbør alvorlige konsekvenser, både for naturen og for menneskene, der lever af den. Ørkenstorme begraver landbrugsjord og bebyggelser under sand. Det, man lever af, og det, man lever i, er under forandring.

This is real, står der på skærmen. Som en konstatering. Eller måske en påmindelse?

Klip.

Et snedækket bjerglandskab fylder pludselig skærmen. Smukt og storslået. Næsten beroligende.

Let's forget about the dying permafrost.

Teksten forstyrrer skønheden. Landskabsbillederne fungerer som en slags pause mellem samtalerne, men de giver os ikke nødvendigvis ro. Tværtimod. De prikker til det, vi helst ikke vil se. Eller det, vi er blevet så vant til at se, at vi knap nok reagerer længere.

Vi er nu i Chile.

Men omkring mig fortsætter København.

Folk stopper op. Nogle bliver stående. Andre kaster et blik på skærmen og går videre. Mange ser slet ikke op. De bevæger sig i højt tempo eller slentrer afsted, alle orienteret mod et eller andet endemål. Et tog, et møde, en aftale, hjem. Noget, de skal nå.

Nørreport Station. En af Københavns hovedpulsårer. Omkring 250.000 mennesker passerer her dagligt. De pumpes op i flokke fra undergrunden og suges ned igen. High-speed infrastruktur. Storbyens tankemylder. Mennesker i transit.

Her konkurrerer NATURA OBSCURA med alt det andet, der allerede vil have vores opmærksomhed. Lysskilte, reklamebannere i alle tænkelige formater, wayfinding og trafikskilte. Det er det offentlige rum. Det rum, vi bevæger os i, gnider os op ad og deler med alle dem, vi krydser vej med. Nogle gange uden så meget som at ænse deres tilstedeværelse.

Vi går. Vi går forbi. Vi kigger. Vi går videre. Vi skal noget andet.

Men NATURA OBSCURA beder os om at stoppe op.

For der er noget presserende, vi skal tale om. Noget, der angår os alle, uanset hvor på kloden vi befinder os.

This is happening right now.

”This is Francisco.”

Et nyt ansigt kommer frem på skærmen. Vi er stadig i Chile. Francisco vinker og fortæller om den optøende permafrost i Patagonien, et område, hvor forandringerne sker med voldsom hast. Optøningen har forårsaget jordskred, og hele landsbyer har måttet evakueres permanent, fortæller teksten på skærmen.

Vi, publikum, er lidt tilbageholdende med at stille spørgsmål. Ikke fordi vi mangler noget at spørge om, men måske snarere ubehaget ved pludselig at se sit eget ansigt blæst op på en gigantisk skærm midt på Nørreport.

Eller måske skyldes det premieren. Her står vi mange samlet foran skærmen og betragter hinanden, mens vi forsøger at finde ud af, hvordan vi skal opføre os. De kommende dage vil værket i højere grad glide ind i byens eksisterende rytme. Og måske bliver samtalerne lettere, når man ikke samtidig skal forholde sig til et publikum omkring sig.

Så bliver der klippet til Andrew i Bordeaux i Frankrig.

Skovbrande har hærget og efterladt store, nedbrændte områder. Andrew holder et stykke forkullet træ frem foran kameraet. Han viser os, hvad der er tilbage. Fortæller om den kraftige lugt af aske. Om hvordan man ligefrem kan smage den i munden.

Pludselig er det ikke kun et landskab, vi ser. Det er en lugt, en smag, en kropslig erfaring. Noget, jeg næsten kan mærke, selvom jeg står midt i København.

Men Andrew er også nysgerrig på os.

Hvordan oplever vi klimaforandringerne her? Hvad har vi selv lagt mærke til? Hvordan mærker vi dem i vores hverdag? Spørgsmålene vender blikket tilbage mod os. For det er ikke kun os, der skal høre om deres verden. De vil også høre om vores.

Og pludselig føles afstanden mellem Bordeaux og Nørreport en smule mindre.

Byen skifter. Menneskene skifter. Tempoet ændrer sig og værket forandrer sig med dem.

Jeg vender tilbage flere gange i løbet af ugen. Til forskellige steder, på forskellige tidspunkter. Mest fordi jeg er nysgerrig på, hvad der sker, når værket møder byen. Hvordan folk reagerer. Hvem der stopper. Hvem der ikke gør.

Deltagerne er undervejs blevet instrueret i at henvende sig mere direkte til de forbipasserende.

”Du der i den blå trøje!”

Måske hjælper det. Måske skal der bare lidt mere til, før nogen føler, at de bliver talt til.

De unge virker i hvert fald langt mindre hæmmede. At stå foran et kamera, tale gennem en skærm og se sig selv i stort format er allerede en naturlig del af deres hverdag. De træder frem, smiler, vinker, spørger.

Også byen ændrer karakter i løbet af dagen. Den travle morgen. De lidt langsommere timer midt på dagen. Aftenen, hvor tempoet skifter, og andre mennesker indtager gaderne. Nattelivet med berusede, festglade og måske lidt mere modige mennesker.

På Enghave Plads er folk mere villige til at stoppe og indlede en samtale. Her taler de med Najaana fra Ilulissat i Grønland, der fortæller om gletsjernes langsomme forsvinden. Med Seetsele i Botswana, hvor byer rammes af oversvømmelser. Og med de andre deltagere, der på skift dukker op på skærmen.

Måske er der en simpel forklaring. Enghave Plads er et sted, man opholder sig. Et sted, man mødes. Man er ikke nødvendigvis på vej videre. Man hænger ud på Enghave Plads.

Det giver plads til noget andet.

Lørdag er værket rykket til Trianglen.

Det er aften og klokken er omkring 19. Her standser mange nysgerrige op og vil gerne være med. Der er noget næsten surrealistisk over mødet mellem Københavns tusmørke, byens på-vej-i-byen-stemning og Hamzas solbeskinnede ørkenlandskab.

To forskellige steder. To tidspunkter på dagen og to vidt forskellige virkeligheder på den samme skærm.

Hamza smiler og vinker. En gruppe teenagere smiler og vinker tilbage.

Oliver fra Falklandsøerne dukker også op. Han fortæller om de voldsomme forandringer i naturen og det dyreliv, der bliver stadig mere udsat. Han viser droneoptagelser af pingviner og får sig en snak med nogle interesserede unge mennesker, der er på vej til koncert.

Det er et kort møde. Måske kun nogle minutter. Men et møde, som sandsynligvis aldrig var opstået, hvis ikke en storskærm havde bragt Falklandsøerne til Trianglen.

Og så kommer sidste spilledag. Bispebuen. Midt på dagen.

Her er virkelig mange mennesker til loppemarked.

Der shoppes vintage. Tøjstativer og boder fylder rummet under broen. Folk bladrer gennem skjorter, kjoler og jakker. Leder efter fund. Noget særligt. Noget billigt. Noget andet, noget andre har ejet før dem.

Midt i det hele står skærmen.

This is happening right now.

Et landskab fra Bangladesh kommer til syne. Der er fuglefløjt. Grønne omgivelser. En næsten fredfyldt stemning, som står i mærkelig kontrast til det hektiske marked omkring skærmen. Mrittika vil fortælle om mangroveskovene. Om stigende havniveauer, kysterosion, skovrydning og menneskelig aktivitet, der truer både skovene og livet omkring dem.

Der bliver vinket. Og vinket. Og vinket igen.

Men her under Bispebuen hænger bevægelserne i luften uden at blive besvaret. Ingen synes rigtigt at bemærke de vinkende hænder. Det næste fund skal findes.

Skærmen virker næsten endnu større her mellem boderne og stativerne. Måske fordi kontrasten mellem de forskellige virkeligheder bliver så insisterende.

Don't worry – something very dramatic will happen very soon.

Heller ikke den tekst synes at få nogen til at løfte et øjenbryn.

Hvem tænker på iltsvind og døde havbunde, når de shopper?

At det trods alt er vintage, er vel en formildende omstændighed.

Men kontrasten er slående. På den ene side en verden, hvor stigende vandstande, erosion og ødelagte økosystemer allerede forandrer menneskers liv. På den anden side mennesker, der har travlt med at finde den næste brugte skjorte.

Vi er fysisk til stede i det samme rum. Men mentalt befinder vi os meget langt fra hinanden.

Og måske er det netop i de situationer, NATURA OBSCURA bliver allermest interessant.

Når ingen standser op og ingen svarer.

Når en vinkende hånd fra Bangladesh bare bliver hængende mellem stativerne og boderne.

Kunsten er kommet ud. Men hvem har egentlig inviteret den?

Placeringen, tidspunktet og sammenhængen har naturligvis stor betydning for, hvordan et værk bliver modtaget. Det bliver tydeligt, når man følger NATURA OBSCURA gennem byen.

Der er noget ganske andet på spil, når kunsten bevæger sig ud i det offentlige rum.

At arbejde i komplekse urbane miljøer, mellem arkitektur, trafik, kommercielle budskaber og menneskemylder, er en helt anden præmis end at præsentere et værk inden for kunstinstitutionens rammer. Når kunsten forlader teatrets mørke, kunsthallens vægge eller museets white cube, giver den samtidig afkald på noget af den blåstempling, som institutionen normalt stiller til rådighed.

I teatret og på museet har vi allerede indgået en slags aftale med hinanden. Vi ved, at det, vi står overfor, er kunst. Vi har måske ligefrem betalt for at komme ind og se den. Vi er indstillede på at betragte, fortolke og forsøge at forstå.

I det offentlige rum er den aftale ikke indgået. Og ingen er enige.

Kunsten møder mennesker, der ikke nødvendigvis har bedt om den. Mennesker, der måske bare skal nå deres tog, købe ind, mødes med en ven eller finde en jakke.

Og netop derfor bliver reaktionerne også langt mere umiddelbare. Nogle stopper op. Andre går videre. Nogle bliver begejstrede, andre provokerede. Kunst i det offentlige rum kan skabe modstand og til tider voldsomme reaktioner, men den kan også give hverdagen noget, vi ikke vidste, vi manglede: et poetisk øjeblik, en æstetisk erfaring, en tanke, der bliver hængende lidt længere hos en.

Hvor kunstens bevægelse ud i det offentlige rum tidligere ofte var forbundet med avantgardistisk institutionskritik, handler det i dag i højere grad om at skabe samtaler dér, hvor mennesker allerede er.

Man skal ikke nødvendigvis opsøge kunsten. Den opsøger os.

Det er også NATURA OBSCURAs ærinde. At sætte os i stævne midt i hverdagen. At skabe et møde mellem mennesker, der lever under vidt forskellige vilkår, men deler den samme klode. At udveksle erfaringer og gøre en virkelighed, der for nogle af os føles fjern, næsten ubehageligt nærværende.

For os, der tilfældigvis er født et sted i verden, hvor klimaforandringerne endnu ikke har haft de samme katastrofale konsekvenser, kan alvoren være svær at mærke. Vi kender tallene. Vi ser billederne. Vi hører advarslerne. Vi går videre i livet.

For alvoren har ikke for alvor fæstnet sig.

Netop det at gøre en fjern virkelighed nærværende får mig til at tænke på billedkunstner Jens Haanings værk Afghanistan 5012 km fra 2010.

Et tilsyneladende almindeligt vejskilt, placeret ved en omfartsvej uden for Utrecht i Holland. På skiltet står der blot: Afghanistan 5012 km.

Ikke mere. Et land, en afstand.

Skiltet fungerer som en nøgtern påmindelse om Hollands deltagelse i krigen i Afghanistan. En krig, som for mange hollændere udspillede sig langt væk, bliver pludselig placeret midt i deres egen hverdag. Den er 5.012 kilometer væk. Men den angår dem også her.

NATURA OBSCURA arbejder med noget af den samme forskydning mellem det fjerne og det nære. Men her bliver forbindelsen endnu mere direkte. Vi ser ikke blot et sted omtalt på et skilt. Vi ser menneskene, der bor der. Vi hører deres stemmer. De ser os. De kan tale til os, og vi kan svare.

Og det hele sker samtidig.

Mens vi står på Nørreport, arbejder Hamza i Marokko. Mens nogen leder efter en brugt skjorte i Bispebuen, fortæller Mrittika om mangroveskovenes forsvinden i Bangladesh. Mens solen går ned over Trianglen, står Hamza stadig i det skarpe dagslys fra Sahara.

Det er ikke optagelser fra en fjern fortid. Ikke en dokumentarfilm om noget, der allerede er sket.

Det sker nu.

This is real.

At gøre noget synligt er ikke det samme som at få os til at se.

Titlen NATURA OBSCURA rummer i sig selv et fint paradoks.

Den er inspireret af camera obscura, det optiske apparat, hvor lys gennem en lille åbning projicerer et billede af omverdenen ind i et mørkt rum eller en lukket boks. Et princip, der senere blev en del af grundlaget for kameraets udvikling og vores forestilling om fotografiet som en gengivelse af virkeligheden. Som noget, der kan vise os sandheden.

Natura betyder natur. Obscura kan oversættes til mørk, dunkel eller skjult.

Hvor camera obscura traditionelt blev brugt til at gengive den synlige verden, vender NATURA OBSCURA på sin vis bevægelsen om. Det bringer fjerne virkeligheder ind i vores eget byrum og forsøger at gøre det skjulte synligt.

Landskaberne på skærmen er ofte overvældende smukke. Sneklædte bjerge. Vidtstrakte ørkener. Grønne skove. Dyr i deres naturlige omgivelser.

Men bag skønheden gemmer der sig historier om tørke, ødelæggelse, oversvømmelser og tab. Det, vi ser, er ikke nødvendigvis det, vi får øje på.

Og her ligger måske værkets vigtigste paradoks.

For at gøre noget synligt er ikke nødvendigvis det samme som at få os til at se.

Vi lever omgivet af billeder. Vi bærer skærme i lommerne, ser verden gennem dem, kommunikerer gennem dem og ser os selv på dem som aldrig før. Vi er blevet så fortrolige med skærmens nærvær, at selv det mest spektakulære billede hurtigt kan blive endnu et blandt mange. Vi scroller videre.

NATURA OBSCURAs gigantiske skærm er svær at overse. Den fylder i byrummet. Lyser op og kalder på os. Men den kæmper samtidig med alle de andre ting, der vil have vores opmærksomhed. Og selv når den lykkes med at få os til at kigge, er det ikke sikkert, at vi ser.

Måske er det derfor, de vinkende hænder bliver ved med at stå så tydeligt for mig.

Ikke de store landskabsbilleder. Ikke de dramatiske advarsler. Men de helt enkle menneskelige gestusser.

Et menneske, der vinker til et andet menneske.

En hånd, der bliver løftet på den anden side af kloden i håb om, at nogen løfter deres tilbage.

Og de øjeblikke, hvor ingen gør det.

Hamza og de andre har vinket farvel for denne gang. Deres beretninger om livet tæt på naturen, om de forandringer, de oplever, og de udfordringer, de står overfor, har sat tanker og samtaler i gang. De har ikke kun fortalt os om deres forhold til naturen. De har også spurgt til vores.

How are you connected to nature?

Et enkelt spørgsmål, som er sværere at svare på, end det umiddelbart lyder.

For måske handler NATURA OBSCURA i sidste ende ikke kun om at vise os, hvad klimaforandringerne gør ved verden. Men også om at vise os, hvad der sker mellem mennesker, når vi bliver konfronteret med en virkelighed, der ikke er vores egen.

Værket udspiller sig ikke kun på den gigantiske skærm. Det udspiller sig også i de få meter foran den. I mødet mellem den, der fortæller, og den, der går forbi. I det korte øjeblik, hvor vi kan vælge at fortsætte eller standse.

Hvor en hånd enten bliver mødt af en anden.

Eller bliver hængende i luften.

Vi går. Vi går forbi. Vi kigger. Vi skal noget andet. Vi går videre.

Men nogen forsøger stadig at få vores opmærksomhed.

Tekst: Senior Kurator Kit Leunbach, MAPS – Museum of Art in Public Space

Konceptuel og redaktionel bearbejdning: Kommunikationschef Zara Wali, MAPS – Museum of Art in Public Space